

Strategi för brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete 2014

Inledning

Strategi för brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete 2014 i Enskede-Årsta-Vantör syftar till att ange riktningen för åtgärder inom förvaltningen och i samverkan med andra aktörer under 2014. Brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete är starkt sammankopplat med socialt förebyggande arbete.

Strategin innehåller underlag för prioriterade förebyggande åtgärder och beskriver ansvarsfördelningen mellan de samverkande aktörerna.

Stockholms stads brottsförebyggande program har som övergripande mål med det brottsförebyggande arbetet att tryggheten ska öka och antalet brott minska. Det förebyggande arbetet är även ett led för att uppfylla förvaltningens tre nämndmål:

- Stadsdelen är ett tryggt område att bo och vistas i
- Stadsdelen är ren, välskött och tillgänglig
- Förebyggande insatser erbjuds den enskilde. Barn, unga och vuxna i riskzon upptäcks tidigt och får stöd, huvudsakligen i öppna former.

Förvaltningen arbetar utifrån styrande dokument som Trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholms stad 2013-2016, Vision 2030, Stockholms stads brottsförebyggande program, Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program, Stadens parkprogram och Stadens lokala ordningsföreskrifter.

Bakgrund

Enligt stadens brottsförebyggande program ska arbetet präglas av helhetssyn. De förebyggande insatser som vidtas ska i så hög utsträckning som möjligt vara beprövade, ske i samverkan, bygga

på kunskap om det som ska förebyggas och utgå från den lokala problembilden.

Brottsförebyggande arbete görs på flera nivåer och brukar vanligtvis delas upp i situationell brottsprevention som riktar in sig på att minska möjligheterna att begå brott och social brottsprevention som riktar in sig på benägenheten att begå brott och att minska antalet personer som begår kriminella handlingar. Både situationell och social prevention kan sedan delas upp i tre nivåer, primär, sekundär och tertiär prevention.

- Primär: åtgärder som syftar till att förebygga på bred nivå till många oavsett behov. Det kan vara till alla personer i en viss åldersgrupp. Som exempel på primär prevention kan nämnas generella föräldrautbildningar, ANDT-information till tonåringar och deras föräldrar och att ta hänsyn till trygghetsaspekter i stadsplanering och byggande.
- Sekundär: åtgärder som syftar till att förebygga mer selektivt och föregripa utifrån att det finns tecken på att det finns behov. Det kan vara olika riskgrupper. Som exempel på sekundär prevention kan nämnas fältassistenternas uppsökande arbete, föräldrautbildningar som riktar sig till föräldrar som upplever mycket bråk hemma och åtgärder för att återföra personer in i utbildning eller arbete. Röja sly, se över belysning och ta bort klotter är exempel på fysiska åtgärder.
- Tertiär: åtgärder som ges när det finns indikation på behov. Då finns det ett uttalat behov att sätta in åtgärder för att förebygga vidare negativ utveckling. Som exempel på tertiär prevention kan nämnas åtgärder för att förhindra återfall i brott såsom social insatsgrupp och MST för familjer och fysisk förändring av särskilt brottsutsatta platser.

För att nå framgång i det förebyggande arbetet är det viktigt att kombinera åtgärder inom de tre nivåerna samt situationella och sociala insatser. Stadens brottsförebyggande program pekar ut fem övergripande aktiviteter som bör beaktas vid problem med brottslighet. Det är:

1. Stärka formell och informell social kontroll
2. Minska brottsbenägenheten
3. Försvara genomförandet av brott
4. Lindra brottens skadeverkningar
5. Minska obefogad rädsla för brott

Risk- och skyddsfaktorer

Förebyggande arbete måste även bygga på kunskap om risk- och skyddsfaktorer för att vara effektivt. Riskfaktorer ökar risken för ogynnsam utveckling och skyddsfaktorer minskar risken. Risk- och skyddsfaktorer finns på flera nivåer; på samhällsnivå, i närmiljön, i kamratkretsen, i familjen och hos individen. Risk- och skyddsfaktorer på samhällsnivå är exempelvis låg/hög acceptans för lagar och normer, låg/hög narkotikatillgång och liberal/restriktiv lagstiftning.

Exempel på riskfaktorer i närmiljö, familj, kamratkrets och på individnivå:

- Lite resurser till förebyggande arbete
- Normer som gynnar alkohol- och drogkonsumtion, god tillgång på droger och hög drogkonsumtion, hög kriminalitet
- Eftersatt fysisk miljö
- Fattigdom, boendeomsättning
- Bristande tillsyn och anknytning
- Bristande skolframgång, lärare med låga förväntningar
- Kompisar som uppmuntrar normbrytande beteende
- Impulsivitet, aggressivitet, tidig debut i normbrytande beteende

Exempel på skyddsfaktorer i närmiljö, familj, kamratkrets och på individnivå:

- Områden som kännetecknas av social kontroll, engagerade vuxna
- Låg drogkonsumtion, låg kriminalitet
- Hög ”trivsel”, god fysisk skötsel
- Lärare med höga förväntningar
- God tillsyn och anknytning till föräldrar
- Delta i organiserad fritidsverksamhet, hög organisationsgrad (valdeltagande etc)
- Social kompetens, problemlösningsförmåga

Förvaltningens arbete för trygghet i stadsdelsområdets utemiljö

Trygghetsskapande åtgärder i utemiljön handlar bland annat om att se till att det finns god sikt, bra belysning samt att trasig och/eller förstörd utrustning och anläggningar lagas eller tas bort. God sikt kan uppnås genom föryngringsbeskäring och kronlyftning längs med parkvägar, dels för att förhindra tillhåll och öka sikten, men även för att förhindra att lövverk skymmer belysningslampor.

Identifiering av behov av dessa åtgärder kan göras på olika sätt, till exempel genom trygghetsvandringar, eller genom möten tillsammans med aktörer som känner till och bor/verkar i det aktuella området. Vid dessa tillfällen bör även aktörer som ansvarar för belysning och anläggningar som stadsdelsförvaltningen inte ansvarar för vara med.

Genom att rusta upp parkmiljöer skapas också förutsättningar för ökad trygghet om de kan utvecklas till viktiga målpunkter och på så sätt bidra till platser befolkas i högre utsträckning. I samband med att parker rustas upp kan också en översyn av trygghetsaspekterna göras, t ex vad gäller siktröjning och belysning.

Stadens parkprogram anger riktlinjer för trygghetsfrågorna i just parkerna. Stadsdelsförvaltningens trygghetsarbete i utemiljön ska utgå från riktlinjerna i parkprogrammet. Ett nytt parkprogram håller på att arbetas fram och ska ligga till grund för det fortsatta arbetet när det är beslutat.

Ansvar, rådighet och samarbete

Förebyggande arbete förutsätter samarbete och samverkan, eftersom ansvaret är uppdelat på flera aktörer, både internt inom staden och externt på andra myndigheter.

Övergripande ansvar inom stadsdelsförvaltningen

Det övergripande ansvaret för strategin ligger hos stadsdelsdirektören.

Stadsdelsförvaltningens rådighet och utförandeansvar

Stadsdelsförvaltningen ansvarar för och har rådighet över myndighetsutövning, råd- och stödåtgärder, behandling och uppsökande verksamhet inom individ- och familjeomsorgen, fältverksamhet, förskola och fritid, äldreomsorg, information och utbildningar samt över drift och underhåll av parkmark och investeringar i parkmark.

Inom socialt förebyggande arbete arbetar förvaltningen bland annat med föräldrautbildningar, tobaks- och folkölstillsyn, ungdomsmottagning, fortbildning av personal och genom fältassistenternas uppsökande arbete med ungdomar i riskzon och information till föräldrar. Vidare arbetar förvaltningen även uppsökande mot äldre personer för att informera om

förebyggande åtgärder, liksom till de äldre brukarna och deras anhöriga. Förvaltningen ger stöd och behandling till personer med beroendeproblematik, dels genom egen mottagning, dels genom gemensam mottagning med landstinget. Förvaltningen ger även stöd och behandling till personer som utsatts för eller bevittnat våld i nära relation. Behandling ges även till utövare av våld i nära relation.

För att skapa förutsättningar för trygghet i utemiljön arbetar förvaltningen med till exempel borttagning av skymmande buskage, renhållning och tillgänglighetsanpassning av lekplatser och parkvägar.

Rådighet och utförandeansvar hos andra aktörer

Stadsdelsförvaltningen arbetar brottsförebyggande och trygghetskapande tillsammans med flera aktörer med utförandeansvar; socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen, trafikkontoret, landstinget, fastighetsägare och polisen.

Socialförvaltningen ansvarar för det uppsökande arbetet riktat mot vuxna och även för insatser för ungdomar med beroendeproblematik och unga lagöverträdare.

Utbildningsförvaltningen har ansvar för elevhälsan.

Landstinget ansvarar för substitutionsbehandling för vuxna med beroendeproblematik. De ansvarar även för psykiatrisk expertis, både allmän psykiatri och barn- och ungdomspsykiatri.

Trafikkontoret ansvarar för all belysning i staden, både gatubelysning och parkbelysning. Trafikkontoret ansvarar för klottersanering på stadens mark. Klotter på egendom som tillhör Stockholms stads bolag och förvaltningar omfattas av stadens klotterpolicy som antogs av Kommunfullmäktige den 16 april 2007. Policyn innefattar bland annat en garanti om sanering inom 24 timmar. I samband med sanering sker också dokumentation och polisanmälan.

Trafikkontoret har även drift-, underhålls- och investeringsansvar för gator, torg och gatuträd. Övriga fastighetsägare i stadsdelsområdet, både kommunala och privata bolag, Trafikförvaltningen (fd SL) samt bostadsrättsföreningar, är viktiga samverkanspartners för att trygghetsarbetet ska kunna genomföras utifrån ett helhetsperspektiv.

Polisen ansvarar för att förebygga brott, övervaka den allmänna ordningen och säkerheten, bedriva spaning och göra brottsutredningar.

Samverkanspartners

För frågor som rör brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är Chefssamrådet i söderort och det lokala brottsförebyggande rådet i Enskede-Årsta-Vantör viktiga samverkansforum på ledningsnivå. I Chefssamrådet sitter representanter från polis, samtliga sex stadsdelar i söderort, åklagare, Trafikförvaltning, utbildningsförvaltning och socialförvaltning. Det finns en samverkansöverenskommelse om att under 2012-2013 prioritera ungdomsbrottslighet och alla ska utifrån sina respektive samhällsuppdrag prioritera brottsförebyggande arbete, motverka nyrekrytering och förstadier till brott, minimera skador av brott, samt vidta åtgärder mot alkohol och drogmissbruk. Stadsdelarna ska även i samarbete med polisen informera äldre om hur de kan skydda sig mot brott. Stadsdelsdirektören är förvaltningens representant i Chefssamrådet och leder även det lokala brottsförebyggande rådet i Enskede-Årsta-Vantör. I det lokala brottsförebyggande rådet sitter representanter från socialtjänst, äldreomsorg och fritidsverksamhet, de kommunala bostadsbolagen, brandförsvaret, utbildningsförvaltningen och polisens två närpolisområden. Under 2014 kommer det lokala brottsförebyggande rådet att utveckla sina arbetsformer och prioriteringar.

En annan viktig samverkansgrupp är de områdesmöten som utbildningsförvaltningen ansvarar för där skola, förskola, fritid, fält, socialtjänst och polis träffas. Det finns tre områdesgrupper som träffas två gånger per termin med syfte att skapa kontaktnät i närområdet för att utbyta information och agera kring gemensamma problem. Områdesgrupperna är geografiskt indelade efter skolor. Områdena är:

1. Hagsätraskolan, Ormkärrsskolan, Snösätraskolan och Rågsvedsskolan
2. Sturebyskolan, Östbergaskolan, Bäckahagens skola, Bandhagens skola och Örbyskolan
3. Enskede skola, Enskedefältets skola, Årstaskolan, Skanskvarnsskolan och Nytorpsskolan

Frivilliga krafter

Medborgare, kyrkan, brottsofferjourer, kvinnojourer, ideella föreningar, idrottsföreningar, bostadsrättsföreningar, villaföreningar och företagare är viktiga samverkanspartners och ger betydande och viktig information inför förebyggande och trygghetskapande aktiviteter. Förvaltningen arbetar för att öka kontakterna med frivilliga krafter för att utveckla och stärka samarbetet.

Prioriterade områden

Under 2014 kommer stadsdelen särskilt att prioritera Östberga, Högdalen och Rågsved.

Underlag för prioritering

Förebyggande arbete bör utgå från kunskap om riskfaktorer och den lokala problembilden i stadsdelen. För att skapa sig en bild av den har använts olika informationskällor och data. Till exempel frågeundersökningar, officiell statistik, uppgifter från yrkesverksamma och boende.

Under 2014 kommer Stockholmsenkäten och stadens trygghetsmätning att göras. Dessa undersökningar utgör både ett planeringsunderlag och en möjlighet att följa upp utvecklingen i stadsdelsområdet. Resultaten från dessa kommer att analyseras under 2014, liksom det görs en kontinuerlig bevakning av nuläget inom stadsdelen för att uppmärksamma områden som kan behöva extra åtgärder under året.

Under 2013 har boendedialog genomförts i Högdalen och Östberga. I Högdalen kommer förvaltningen att delta i arbetsgrupper i samarbete med andra utifrån de synpunkter på trygghetssituationen som framkommit från de boende. Det rör till stor del beroendeproblematiken som de boende uppfattar finns runt centrum.

Under 2013 har trygghetsarbete i Östberga prioriterats och det kommer att fortsätta under 2014. Boende i området uppger att de känner sig otrygga pga gängbildning, bilbränder och våld. I området saknas bra mötesplatser för de boende, samt finns unga vuxna utan sysselsättning i form av studier eller arbete. Förvaltningen samarbetar med en rad aktörer såsom polis, fastighetsägare, frivilligorganisationer och flera förvaltningar/avdelningar inom staden och under 2014 kommer detta samarbete att utvecklas ytterligare.

Sett till socioekonomiska data i stadsdelen sticker Rågsved ut genom att genomgående ha sämre värden än övriga områden.

Prioriterade förebyggande åtgärder 2014

Personer som utsätts för eller bevittnar våld och som står i en nära relation till våldsutövaren är utsatta och barn är särskilt sårbara. Många personer som utsatts för våld i nära relation kommer till förvaltningens kännedom genom att de tillfrågas i den ordinarie verksamheten exempelvis inom äldreomsorgens- och individ- och familjeomsorgens arbete.

I stadsdelen finns många personer med beroendeproblematik som är i behov av stöd och behandling för att bryta det.

Mot bakgrund av vår kunskap om riskfaktorer och det som redovisats i denna strategi prioriteras följande förebyggande åtgärder under 2014.

Samtliga stadsdelar inom Enskede-Årsta-Vantör:

- Föräldrautbildningar, både generella till alla föräldrar (ABC) och riktade till de som exempelvis upplever mycket bråk hemma (KOMET).
- Fortsatt utveckling av samverkan för tidig upptäckt av barn, ungdomar och vuxna i riskzon. Exempel på samverkans partner är förskola, skola, fält, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, polis.
- Utveckling av arbetssätt rörande unga lagöverträdare inom socialtjänsten för att snabba på kontakten och erbjuda adekvata insatser.
- Utökad brottsförebyggande information till förvaltningens äldre brukare och deras anhöriga.
- Behandling till personer med beroendeproblematik avseende alkohol och andra droger.
- Behandling och stöd till personer som utsatts för eller bevittnat våld i en nära relation.
- Behandling till personer som utövade våld i en nära relation.
- Tillsyn av näringsidkare som säljer folköl och tobak.
- Antilångningskampanjer genom flygbladsutdelning och utskick till föräldrar inför stora helger och sommarlov.

Prioriterade stadsdelar:

- Rågsved - fortsatt arbete i de fyra delprojekten som alla är brottsförebyggande på olika nivåer; föräldrautbildning, förstärkt fritidsverksamhet, återinföra unga vuxna i studier eller arbete och social insats grupp för att förhindra återfall i brott hos brottsaktiva ungdomar.
- Östberga. En satsning inom flera områden tillsammans med andra samarbetspartners enligt en åtgärdsplan.

Slyröjningsplanen för 2014 innebär siktröjning för ökad trygghet längs med parkvägar i Rågsved och Östberga.

Utöver dessa aktiviteter sker en kontinuerlig uppföljning av vad som händer för att vid behov kunna vidta icke planerade åtgärder både förebyggande och akuta, inom stadsdelens områden.